

Kuokkamiehen työväline on nyt tallessa

Kuokkaa luovuttamassa Maurin velimies Arto Havulehto sekä "kuokkamiehen" poika Jorma (oik.) vaimonsa Eija Öhmanin (vas.) kanssa. Kuokan vastaanottivat Juhani ja Matti Rintala (keskellä).

Kuva Jaakko Ojanne

Kirkonkylässä, vastapäätä vanhaa seurakuntataloa seisoo taiteilija Kalervo Kallion tekemän "Raivaaja"-veistos. Patsas paljastettiin vuonna 1961. Alunperin teoksen nimi oli "Kuokkamies" ja se pystytettiin Nurmijärven maataloustuottajain aloitteesta. Teoksella halutaan kunnioittaa menneiden raivaajasukupovien ankaraa työtä.

Patsas pystytettiin jotakuinkin vanhojen kirkonmäen kupeessa sijainneiden hevostallien paikalle. Keskeisellä paikalla tietenkin haluttiin korostaa tulevan patsaan arvoa ja sanoman merkitystä. Taiteilija tarvitsi komean ja raamikkaan mallin tähän patsaaseen. Mies tarkoitukseen löytyi Leppälammelta. Siellä asui jonkin matkaa yli kolmenkymmenen oleva Mauri Havulehto perheineen. Hän oli syntynyt 7. toukokuuta 1925. Perheeseen kuuluivat puoliso Kerttu sekä lapset Jorma sekä kaksoset Harri ja Armi.

Takana Maurilla oli ikäluokkansa monen nuoren miehen tavoin sotareissu. Nurmijärven veteraanimatrikkeli kertoo alikersantti Mauri Havulehdon olleen näissä puolustustehtävissä Malun, Keltaselän, Mundjärven, Porajärven ja Juustilan alueilla.

Maurin oma syntymäkotona Leppälammilla oli tavanomainen maatila ja hänen oman perheensä asuma, vähän toista hehtaaria oleva kotipaikka oli sen aikuinen pikkutila, jolla harjoitettiin hiukan puutarhaviljelyä. Varsinainen perheen elanto oli haettava muualta. Isänsä Pauli Havulehdon (1906-1960) tavoin Mauri oli autonkuljettaja.

"Kun maatalousseura värväsi minut patsaan malliksi, niin minä ajoin siihen aikaan maitoa Nurmijärveltä Helsinkiin. Maito vietiin siihen aikaan tonkissa ja minä kuljetin maidot Valiolle, Helsingin Ruoholahteen. Kun maito oli viety ja asiat toimitettu, niin sitten menin Kalervo Kallion ateljekotiin Munkkiniemeen."

Tämäkin tehtävä oli pienoinen lisäansio perheellisen miehen taloudessa. Tässä toimessa oli myös oltava oma työkalu ja vaatteet mukana.

"Kun ensimmäisen kerran tavattiin, niin Kallio kätellessään laushti, että tämä on nyt sitten vähän pitkäveisteistä hommaa, sillä työ vie aikaa. Minulla oli mukana mallina oloissa oma kuokka ja sitten piti olla semmoista vähän kotikutoista vaatepartta."

Maatalosta syntyisin olevalla ja omaa pikkutilaa perheensä elannoksi pitävällä miehellä löytyi kaikki toivotu rekvisiitta ja niin työ lähti käyntiin. Mauri otti toivotut asennot ja kohotti kuokkaansa ja Kallio luonnosteli ja muovasi kipsistä patsaan mallia.

"Taiteilija oli oikein mukava mies, jonka kanssa tuli hyvin juttuun. Aina saapuessani oli ensin valmiina voileivät ja kahvit, ja vasta sitten ryhdyttiin töihin. Aika useinkin maidonkuljetusmatkalla oli joku lapsista, joskus molemmat kaksoset yhtä aikaa, mukana. Tällaisina päivinä hekin olivat kyläilemässä Kallioilla. Muistan, miten tämä

Kuvassa Kalevi Lindqvist
ja Tuula Rintala
(os. Stenvall) airueina ja
Matti Mattila sekä
Uuno Laakso patsaan
paljastamistilaisuudessa.
(Kuva Ritva Stenvallin
kuva-arkistosta)

erityisesti aina ilahdutti rouva Kalliota, joka ilmeisesti piti kovasti lapsista.”

Työ eteni 1958 – 1959 verkalleen, sillä ateljékäynnit eivät olleen jokapäiväisiä.

”Välillä piti olla pidempiä aikoja kuokka koholla ja välillä oli suvantovaiheita, kun taiteilija työsti malliaan yksin. Lopulta tehtiin sellainen pienoiskokoinen patsas-malli metallista. Kallio tarjosi sitä minulle, mutta ei sitä silloin tullut otettua. nyt se kieltämättä vähän harmittaa, sillä malliveistos lieene mennyt sulatettavaksi ja uudelleen käyttöön. Se mallina oleminen meni siihen sen ajan arjen elämän muiden mutkien joukkoon”, Muisteli Havulehto aikaa vuoden 2010 kesällä. Hänen muistelmaansa mallina olosta julkaistiin saman vuoden Klaneetissa. Mauri Havulehto siirtyi ajasta ikuisuuteen 16. päivä huhtikuuta 2011 kotipitäjässään Nurmijärvellä.

Kun patsaan mallina olemista aikoinaan muisteltiin, lupasi Mauri, että patsaan teossa mallina mukana ollut kuokka annetaan museoon talteen. Aikaa ehti muutaman vuoden verran vierähtää, kun asia otettiin esille. Joukosta poistuneen veteraanisukupolven miehen ja patsaan mallin tahtoa haluttiin kunnioittaa. Vastaanottajaksi kuuluisalle kuokalle löytyi Juhani ja Matti Rintalan ylläpitämä Nurmijärvi-Taiteen Museo Kirkonkylästä.

Kuokkaa saapuivat museon kokoelmiin luovuttamaan velimies Arto Havulehto sekä ”kuokkamiehen” poika Jorma vaimonsa Eija Öhmanin saattamana. Jormahan oli itsekin ollut pikkupoikana isänsä mukana, kun tämä poseerasi taiteilijan hahmotellessa patsasta. Kuokka ojennettiin Rin-

Mauri Havulehto 2010

tan veljeksille museon edustalla, Aleksis Kiven tie 14:ssä, kesäkuun 13. päivä pääskysten kiidellässä kesäisen aurin-gonpaisteen innoittamina pienen seurueen yläpuolella.

Kappale nurmijärveläistä talonpoikaisesineistöä ja kulttuurihistoriaa on taas saatu talteen. Tärkeäksi tapahtuman tekee toki sekin, että nyt museon kokoelmiin saatu esine liittyy erääseen Kirkonkylän tunnetuimpaan muistomerkkiin. Nyt kuokka on kaikkien Nurmijärvi-Taiteen Museossa käyvien - yksityisten tai ryhmien - nähtävillä.

Jaakko Ojanne